بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ސަމަރީ ޖަޖްމަންޓް

- ކޭސް ނަންބަރު: 2020/HC-A/295
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ހުސައިން ރަޝީދު / [illegible]، [illegible]
- އިސްތިއުނާފު ޖަވާބުދީ ފަރާތް: [illegible] / [illegible]، [illegible]
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: [illegible] މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ހުކުމް ތާރީޚު: 07 ރަމަޟާން 1444 / 29 މާރިޗު 2023

07 ޖުމާދަލްއޫލާ 1442

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނު ތާރީޚު: 22 ޑިސެންބަރު 2020

އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 4563/Cv-C/2019
- **ނިޔާ ދިން:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފު އުފުލިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ[1]
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 01 ޑިސެންބަރު 2019
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 28 އޮކްޓޫބަރު 2020

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޙުސައިން ރަޝީދު / މަލިމަރަދޫ، ނިކަގަސްދޮށުގެ، ވ. ފެލި

ވަކީލުގައި: އަބްދުﷲ ރަޝީދު / ދަފްތަރު. ނަންބަރު ރ-1980، މާލެ

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް

އަބްދުލްމަޖީދު އަބްދުލްރަޙީމް / ފެހިމާގެ، ތ. ކިނބިދޫ

ވަކީލުގައި: މުޙައްމަދު ޒާހިދު / ހިނގުރުވާގެ، ސ. ފޭދޫ

---

[1] ދަޢުވާ- އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފު އުފުލިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ- އިސްތިއުނާފަށް މައްސަލަތަކުގެ ބާވަތް ބަޔާންކޮށް- ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 32 ވަނަ މާއްދާ- ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 43 ވަނަ މާއްދާ.

ޝަރީޢަތުން އުޅޭއިރު މެދުވެރިވި ކަންތައް

ތަފާސީލު

1. ލ.ގަން، މަތިމަރަދޫ، ހިޔާވަސްދުރުގެ ޙުސައިން ރަޝީދު (ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނަންބަރު: A046199) (މީގެ ފަހުން "ޙުސައިން ރަޝީދު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް") އާއި ސ.ހުޅުދޫ، ދޫރިއާގެ އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްވަޙީދު (ދިވެހިރައްޔިތެއްގެ އައިޑެންޓިޓީ ކާޑު ނަންބަރު: A213201) (މީގެ ފަހުން "އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްވަޙީދު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް") އާ ދެމެދު 25 ޖުލައި 2019 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްވަޙީދުއަށް ޙުސައިން ރަޝީދު ދޫކޮށްފައިވާ ފައިސާ އަނބުރާދިނުމުގެ ގޮތުން އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްވަޙީދުގެ އެކައުންޓުން ދޫކޮށްފައިވާ ޗެކަށް ފައިސާ ދިނުމަށްޓަކައި، އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް ޙުސައިން ރަޝީދަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާއި، އަދި ފައިސާ ނުދެއްކުމުގެ ސަބަބުން އަނބުރާ ޖޫރިމަނާ ސަލާމަތް ކޯޓުގައި ބަދަލުދިނުމަށް އަދި ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްވަޙީދުގެ މައްޗަށް ދައުވާކުރައްވައިފި.[1] އެ ދައުވާ ސިވިލް ކޯޓުގައި ބަލާފައިވަނީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

2. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާގޮތް ޝަރީޢަތާއި އަދި ޤާނޫނާ އެއްގޮތް ނުވާކަމަށް ބުނެ އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލައިގަތް ޤަޟިއްޔާއެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތަކީ އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްވަޙީދެވެ.

---

[1] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ބައިގެ "މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު"

މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާގޮތް

3. ޙުސައިން ރަޝީދާއި އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްރަޙީމާ ދެމެދު 25 މެއި 2019ގައި “Personal Money Lending Agreement” މި ނަމުގައި (މީގެ ފަހުން "އެއްބަސްވުން") އެއްބަސްވުމެއް ވެފައެވެ. މި އެއްބަސްވުމުގައި ޙުސައިން ރަޝީދު، އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްރަޙީމަށް ދޭ -/925,200ރ. (ނުވަލައްކަ ފަންސަވީސްހާސް ދުއިސައްތަ ރުފިޔާ)، މި ފައިސާއިން ކުރާ ވިޔަފާރީގެ ފައިދާގެގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ -/138,780ރ. (އެއްލައްކަ ތިރީސް އަށްހާސް ހަތްސަތޭކަ އަށްޑިހަ ރުފިޔާ) އާއެކު، ޖުމްލަ -/1,063,980ރ. (އެއްމިލިއަން ފަސްދޮޅަސް ތިންހާސް ނުވަސަތޭކަ އަށްޑިހަ ރުފިޔާ) 25 ޖުލައި 2019ގައި ނުވަތަ އެ ދުވަހުގެ ކުރިން އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްރަޙީމް، ޙުސައިން ރަޝީދަށް ރައްދުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.[2] މިގޮތުން 25 ޖުލައި 2019ގައި ފައިސާ ނަގާ ގޮތަށް އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްރަޙީމްގެ ނަމުގައި ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސްގައި ހުޅުވާފައިވާ ނަންބަރު 7704 259149 101 އެކައުންޓުގެ ނަންބަރު 000514 ޗެކެއް ލިޔެ ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ނަމުގައި ދޫކޮށްފައިވެއެވެ.[3]

4. ޙުސައިން ރަޝީދާއި އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްރަޙީމާ ދެމެދު ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ވަކީލުން އަބްދުލްޣަނީ އަބްދުލްރަޙީމަށް އަނބުރާ ދައްކާދޭން -/925,200ރ. (ނުވަލައްކަ ފަންސަވީސްހާސް ދުއިސައްތަ ރުފިޔާ) ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައިވީނަމަވެސް، މި ފައިސާ އެއްބަސްވިގޮތަށް އެކީ އެއްފަހަރާ ދީފައިނުވާކަމާއި، ބައި ބައިން ބަހައިގެން އަދި ވަރަށް މަދުން ދުރުން ފަހުން ދިނަ ނަމަވެސް އެ އަދަދު ހަމައަށް އަދާކޮށް ނިންމިކަން އެއްބަސްވުމުގެ ޝަރުޠުން އެނގެން ނެތް ކަމަށް ބުނެ،

---

[2] އެއްބަސްވުމުގެ 2 ވަނަ މާއްދާއި، 5 ވަނަ މާއްދާއި، 6 ވަނަ މާއްދާ

[3] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ގެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ ރިޕޯޓުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)

ހުސައިން ނަސީމު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައި [illegible][4]

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމުނުގޮތް

5. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ،

" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 25 [illegible] 2019 އިން ފެށިގެން 60 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި -/138,780ރ. (އެއްލައްކަ ތިރީސްއަށްހާސް ހަތްސަތޭކަ އަށްޑިހަ ރުފިޔާ) ގެ [illegible] ޖުމްލަ -/1,063,980ރ. (އެއްމިލިއަން ފަސްދޮޅަސް ތިންހާސް ނުވަސަތޭކަ އަށްޑިހަ ރުފިޔާ) [illegible] [illegible] ޖުމްލަ -/925,200ރ. (ނުވަލައްކަ ފަންސަވީސްހާސް ދުއިސައްތަ ރުފިޔާ) [illegible] [illegible] [illegible] ހުސައިން ނަސީމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 25 [illegible] 2019 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖުމްލަ -/799,600ރ. (ހަތްލައްކަ ނުވަދިހަ ނުވަހާސް ހަސަތޭކަ ރުފިޔާ) އާއި US$8,000.00 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) [illegible] ހުސައިން ނަސީމު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުސައިން ނަސީމު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުސައިން ނަސީމު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] -/799,600ރ. (ހަތްލައްކަ ނުވަދިހަ ނުވަހާސް ހަސަތޭކަ ރުފިޔާ) އާއި US$8,000.00 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) [illegible] [illegible] [illegible] ހުސައިން ނަސީމު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުސައިން ނަސީމު (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A046199) އަށް [illegible] [illegible] 28 [illegible] 2020 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] [illegible] 02 (ދޭއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި -/799,600ރ. (ހަތްލައްކަ ނުވަދިހަ ނުވަހާސް ހަސަތޭކަ ރުފިޔާ) އާއި US$8,000.00 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (އައިޑީކާޑު

---

[4] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] 4 ވަނަ ނަންބަރު (ހ)

ނަންބަރު A213201) އަށް އަންގައި ދިނުމު ބައްދަލުކުރުމުން ފައިސާ ދިޔުމައި ދަށުވާކަށް ބަލަހައްޓަން ހާސިލުވުމުގެ ފައިދާއެން

ޖަރީމާގައި ހާމަކަން އޮތުމަކީ ފައިސާއަކީ ސަލާމަތުން ނުރައްކާތެރި ފައިސާއެއް ތަޙުޤީޤުކުރަން ކަމަކަށް ބުރަވާކަންނުވެއެވެ."

މި ފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާގޮތް ބާޠިލުކޮށް އަދި ޤާނޫނީ ހުކުމަކާއެއްގޮތަށް ނުވާކަމަށް ބުނެ އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ހުސައިން ޝަރީފުގެ ވަކީލުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ 2 (ދެ) ނުކުތާއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ:

6.1 އިސްތިއުނާފުކުރި ވަކީލުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ސިވިލް ކޯޓުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދެ ވަކީލުގެ ދުވަހުގައި 25 ޖޫން 2019ގައި ޤާއިމުކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އަދި ސަރުކާރުގެ ހުށަހެޅުން އެއްބަސްވުމާއި، ޚިލާފު އެހެނިހެން ދިރާސާކޮށްކަމުގައި ދިރާސާކޮށްކަމުގެ ތަފްސީލުވެސް ނުބުނެ ސިވިލް ކޯޓުގެ އިސްތިއުނާފުކުރީ މި ޤަޟިއްޔާގައި ބުނެވޭ ކަރަންޓުވައިވާތީ، އެ ބުނެވިޔަ ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤަވާއިދުތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް ކަރަންޓުވައިވާ ބުނުވުމެއްކަމުގައި ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެއް،

6.2 އިސްތިއުނާފުކުރި ވަކީލުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ސިވިލް ކޯޓުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދެ ވަކީލުގެ ދުވަހުގައި 25 ޖޫން 2019ގައި ޤާއިމުކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި ކަނޑައެޅިގެން އިސްތިއުނާފު ކަރުދާސް ވަކީލުން ޚިލާފުވެފައިވާތީ، އެކަމަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު)ގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާއި، 21 ވަނަ މާއްދާއާއި، 23 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފު އަމަލެއްކަމަށް ހުށަހެޅުއްވާ

ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ކަންކަމާއި، އިސްތިއުނާފު ކުރާފަރާތާ ވާހަކަދައްކާ އިޢުތިރާފުން ސަރީޙަކޮށް ސާބިތުވާތީ މައްސަލަ ނިންމުމުގައި އެކަށީގެން މައްޗަށް ދިފާޢުގައި ބުނެފައިވާ ނުކުތާ ނުކުރާނެއެވެ.

7. އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ބުނައިން ތަސްދީޤުގެ ޒާހިރުން ޝަރުޢީގޮތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަސިއްޔަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ވަނީ މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ހުކުމްކުރުމުގެ އަސާސް ބަލާފައިވާ ގޮތުގެ ތަފްސީލު ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ކަމަށާއި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ވަކި ގޮތަކަށް އެއްބަސްވެގެން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ވިޔާފާރީގައި ބޭނުންކުރުމަށް 799,600/-ރ. (ހަތްސަތޭކަ ނުވަދިހަ ނުވާހާސް ހަސަތޭކަ ރުފިޔާ) ރުފިޔާއާއި US$ 8,000 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) އިސްތިއުނާފު ދައްކާ ފަރާތާއި ހަވާލުކުރުމުން 60 (ފަސްދޮޅަސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި 138,780/-ރ. (އެއްލައްކަ ތިރީސް އަށްހާސް ހަތްސަތޭކަ އަށްޑިހަ ރުފިޔާ) އާއި ޕްރިންސިޕަލް އަދަދު ދިނުމަށް އެއްބަސްވެވުނުކަމަށާއި، ފައިސާ އަނބުރާ ދިނުމުގެ ކަށަވަރުކުރުން ދިނުމުގެ ގޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ޗެކެއް ދީ، އެކައުންޓުގައި ފައިސާ ނެތުމުގެ ސަބަބުން އެ ޗެކް ރިޓަރންވެފައިވާކަމަށާއި، އަދާނުކުރެވުނު، މި މުޢާމަލާތީ ދެ ފަރާތުން ވަކި ގޮތަކަށް ވަކިން ހަވާލުކުރުމަށް އެއްބަސްވެ މުޢާމަލާތްތަކުގައި، ދުވަހެއް ދެނުން ވަގުތާ އެއްބަސްވެ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ދިޔުމުގެ އަދި އެއްބަސްވުމުގައިވާގޮތަށް އެއްވެސް ފައިސާއެއް ދައްކާފައިނުވާކަން ސާބިތުވާތީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ހުށަހެޅުން ފުރިހަމަކޮށްދީފައިވާ ސަރުކާރީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތަށް ކުރިއަށްގެންގޮސްފައިވާކަން ސާފުކޮށް އެނގެންނެތެވެ.

8. އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[5] 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ހަވާލާދީ، ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން މި މުއްސަނަދުގައި އެއްވެސް ޝަރުޠެއް ދިފާޢުނުވާކަން ސަރީޙަކުން އަންގައިދީފައިވާ އަށްދުވަހުގައި ފަދައި ވީބަ ގޮތަށް ނިންމާފައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[6] މި މާއްދާގެ އަސާސްއާ ޚިލާފަށްކަމަށާއި، ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[7] 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ދަށުން ލާޒިމުކުރާ ކަންތައްތައް، އެގޮ ބަލައިގަނެ އެއްބަސްވެވޭނެ، ބާތިލުވެއްޖެ ޙާލަތުގައި ނިމުމަކަށް ގެނެވުނުކަމުގައި ބައްލަވާނަމަވެސް، މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ހަމައެކަނި ޕްރިންސިޕަލް އަދަދު ނަގައިދީ އިތުރު ފައިސާއެއް ނަގައިދެވޭނެ ގޮތެއް ނެތްކަމަށް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބަލައިގެން ޤާނޫނާއި ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށާއި، ކޮންޓްރެކްޓާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[8] 23 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކޮންޓްރެކްޓް ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ގެއްލުން ދޫކުރުން ގެއްލުމަކީ ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ސީދާ ލިބޭ ގެއްލުމާއި، އަދި އެފަދަ އަދަދެއް ކުރުމުން ލިބިދާނެކަން ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިންނަށް އެނގިފައިވާ ގެއްލުންކަމަށްވާއިރު، އިސްތިއުނާފުކުރާ މި މުއްސަނަދުގައި ކޮންޓްރެކްޓް އެއްގޮތަށް ފައިސާ އަދާނުކުރުމުގެ ސަބަބުން ގެއްލުން އަންދާޒާކުރެ އަދި އެ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި އެކަން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/HC-A/350 ޤަޟިއްޔާއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/SC-A/28 ޤަޟިއްޔާއާ ޚިލާފަށްކަމަށެވެ.

9. ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ[9]؛

"ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި 25 މޭ 2019 އިން ފެށިގެން 60 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި -/138,780ރ. (އެއްލައްކަ ތިރީސް އަށްހާސް ހަތްސަތޭކަ އަށްޑިހަ ރުފިޔާ) ގެ އިތުރުން މުޅި ޖުމްލަ -/1,063,980ރ. (އެއް

---

[5] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[6] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[8] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[9] ފަރާތުގެ މަރްޙަލާގެ ކޯޓަށް ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފު ފޯމުގެ ނަންބަރު ނަންބަރުގެ އިސްތިއުނާފުގެ ކުރުކޮށް ބުނެ ހުށަހެޅި ކޯޓު"ގެ 10 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ

މިލިއަން ފަސްދޮޅަސް ހާސް ނުވަ ސަތޭކަ އަށްޑިހަ ރުފިޔާ) އަނބުރާ ދައްކައިދޭން ޖުމުލަ -/925,200ރ (ނުވަލައްކަ ފަންސަވީސް ހާސް ދުއިސައްތަ ރުފިޔާ) ވ.ގަން ޓްރޭޑިންގ/ކޮންސްޓްރަކްޝަން. ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ގ.ރަނގަޅު/ފެހިވިލާ. އެގްރީމަންޓް އެގްރީމަންޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތާރީޚު ދިމާވާ ދުވަސްތަކުގައި 25 ޖޫން 2019ވަނަ އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކޮންޓްރެކްޓް އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނި އަނބުރާ ދައްކައިދޭން ދައްކާފައިވާ އެގްރީމަންޓް އެގްރީމަންޓުގައި -/799,600ރ (ހަތްލައްކަ ނުވަދިހަ ނުވަ ހާސް ހަ ސަތޭކަ ރުފިޔާ) އާއި US$8,000.00 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދައްކާފައިވާ ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ދީފައިވާކަން ދައްކާފައިވާ ފަރާތުގެ ދަރަނީގެ ޝަރުޠުތަކާއި ޚިލާފުވެފައިވާ ތަނެއްނެތް ކަމާއި، ކޮންޓްރެކްޓް ފައިސާ އަދާކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދައްކާފައިވާ އެގްރީމަންޓް އެގްރީމަންޓުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާއަށް ފައިސާގެ އަދަދު މިންވަރަކީ ދައްކާފައިވާ ފަރާތުން ޝަރުޠުތަކާއި ދައްކާފައިވާ ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ އެގްރީމަންޓް އެގްރީމަންޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަނބުރާ ދައްކައިދޭން ދިނުމަށް -/799,600ރ (ހަތްލައްކަ ނުވަދިހަ ނުވަ ހާސް ހަ ސަތޭކަ ރުފިޔާ) އާއި US$8,000.00 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) އަދި އެގްރީމަންޓް އެގްރީމަންޓުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ ފަރާތަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ ފައިސާއަށްވުރެ މަދުކޮށް ދިނުމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ކަމަށާއި، ކޮންޓްރެކްޓް ފައިސާ ވ.ގަން/ޓްރޭޑިންގ/ކޮންސްޓްރަކްޝަން، ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ (އައި ޑީ ކާޑު A046199) އަށް ދިނުމަށް ދުވަހު 28 ޑިސެމްބަރު 2020 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން ދެ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ދައްކައިދިނުމަށް ފައިސާ 799,600.00 (ހަތްލައްކަ ނުވަދިހަ ނުވަ ހާސް ހަ ސަތޭކަ ރުފިޔާ) އާއި US$8,000.00 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ދައްކާ ގޮތަށް އެއްބަސްވެފައިވާ ގ.ރަނގަޅު/ފެހިވިލާ، އެގްރީމަންޓް އެގްރީމަންޓުގައި (އައި ޑީ ކާޑު A213201) އަށް ދިނުމަށް، ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަކޮށްފައިވާތީ "ދެފަރާތުގެ ކޮންޓްރެކްޓް ފައިސާ އަދާކުރުމަށް ދައްކާފައިވާ ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ދޭންޖެހޭ ފައިސާއަށްވުރެ ސިވިލް ކޯޓުން ދައްކައިދިނުމަށް ނިންމާފައިވާ ކަމަށް ބުނެވޭ ކަމަށް."

މިކަމަށް ބަލާއިރު ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޝަރުޠު ބަދަލު ކުރުމަށް ދެފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވާ ހަމައެކަނި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނީ ނިޒާމުގެ ދަށުން ކޯޓުތަކުގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ދައްކާފައިވާ ހުށަހެޅި ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ދޭންޖެހޭ ފައިސާގެ އަދަދު ކަނޑައަޅާފައި ނުވާތީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ބާޠިލު ނިންމުމެއް ކަމަށް ބުނެ އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޔާނުގައި ދެފަރާތުގެ ހައްޤުތައް ކަނޑައަޅައިދޭން ހުށަހެޅި ނިންމުމެވެ."

މިގޮތަށް ނިންމީމެވެ.

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ރައްދު

10. އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ގޮތުގައި [illegible] [illegible] ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޤާނޫނުގެ[10] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބިނާކޮށް މައްސަލަ ނިންމެވިކަމަށް ހުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ ނިންމުމުގައި [illegible] ހުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

11. އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ގޮތުގައި [illegible] [illegible] ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] ފަރާތުން [illegible] ހުސައިން ރަޝީދު [illegible] [illegible] [illegible]، ހުސައިން ރަޝީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ހުސައިން ރަޝީދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (ނ) އަދި (ރ) [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުސައިން ރަޝީދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުސައިން ރަޝީދުގެ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]،

---

[10] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

އެއްބަސްވުން މާނަކުރި ގޮތް ގޯސްކަން ހުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ވަރަކަށްކަން ސާފުނުވާކަމަށެވެ.

12. އަބްދުލްމަޖީދު އަބްދުއްރަޙީމްގެ ފަރާތުން އެދުނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭ ސަބަބެއް އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއްވިޔަސް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅާ މައްސަލަ ނިންމައިދިނުމަށެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ[11] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި ޚިލާފުވާކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނާ ބުނުން

13. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ[12] 5 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރަނީ ފަނޑިޔާރުން ނިންމުންތައް ނިންމުމުގައި އަމަލުކުރަންވާނެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެވެ. އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނެވެ. އަދި ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުގައި ވަކިގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިނުވާ ކަންކަން ނިންމުމުގައި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި އެކަމެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް ފަނޑިޔާރުން ޢަމަލުކުރަންވާނެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ[13] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ފަނޑިޔާރުކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގައި ފަނޑިޔާރުން ޢަމަލުކުރަންވާނެ ކަންކަމެވެ. މިކަންކަމުގެ ތެރެއިން ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އެ މާއްދާގެ 01 ވަނަ ނަންބަރުގައި ވަނީ "މައްސަލައެއްގައި ޙުކުމްކުރުމުގައި ޙައްޤާއި ޢަދުލުވެރިކަން" މިފަދައިންނެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ[14] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބަލާލާއިރު، ފަނޑިޔާރުންގެ ކުރިމަތިވާ ހުރިހާ ޙުއްޖަތާއި ދަލީލުތަކަށް ބަލައިގެން، ފަނޑިޔާރުން ޢިނާޔަތްދީފައިވާ ގޮތަށް ކޯޓުން ނުކުތާއަކާ ގުޅޭގޮތުން ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް

---

[11] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[13] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[illegible] **[illegible]**[15] [illegible]

[illegible] ޤާނޫނުގެ[16] 5 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] **[illegible]** [illegible]

([illegible])[17] [illegible] 17 ވަނަ

[illegible] ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

14. މި މައްސަލައިގައި [illegible]

[illegible] 27 [illegible] 2021 [illegible]

[illegible]

---

[15] [2021] SC 43 ގެ 19 ވަނަ ޕެރެގްރާފް

[16] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

[17] [2021] SC 58

ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބިނާކޮށްފައިވަނީ ދެ ފަރާތް ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ޝަރުޠުން އަޤްދުވުމަކީ
އަޤްދުރުޖޫޢަވުމެއް ބުނެއިން ތަސްދީޤު ދިފާޢުވާކަން ދެ ފަރާތުގެ ބަހުން އެނގެން އޮތް ފައިސާގެ މިންވަރުގެ
މައްސަލަތައް. އަޤްދުރުޖޫޢަވުމަކީ އަޤްދުރުޖޫޢަވުމެއް ދިނުމާއި ފައިސާގެ އަދަދުން ބުނެއިން ތަސްދީޤުއެއް އެ މިންވަރަކަށް
ފައިސާ ބަދަލުދޫކުރުމަށް އަންގައި މުއައްސަސާ ނިންމާފައިވާކަން އެ ނިންމުމުން އެނގެއެވެ.

15. **ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އިބްރާހީމް ޝާކިރު ވ. ހައުސިންގ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑް**[18]
ވަޒީފާގައި ކަންކަމަށްވާފައިވާ ފަރައިން، މުއައްސަސާ ބަދަލު ފަރާތުން ވަޒީފާ ދޫކުރުމުން ގޮތުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ
ހަމައެކަނި ބަދަލު ބުނެވޭނެ ނުވަތަ ދިޔައުމެއް ކަނޑައަޅާ މިންވަރަށް ހިނދުކަމުން ދިޔައީމަށާއި ޢިނާޔަތްކުރުމުގައި ނުވާކަމަށް
ބަދަލުދީފައިވަނީ، ނުވަތަ ވިޔަފާރީގެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ބާރަކަށްޓަކަށް ޢިނާޔަތްކޮށްދީފައި ނުވާކަމަށް ބަދަލުދީފައިވަނީ
އެ މުއައްސަސާ ހަވާލުވުމުގައި އިސްތިޢުނާފްކުރެވުނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ވަނަ މާއްދާގެ[19] 43 ވަނަ މާއްދާ[20] އިން
ހުއްދަދޭ ގޮތުގެ ބަދަލެއް ވާޖިބުވާނެ ގޮތަށްވާނެއެވެ. ބުނެއިން ތަސްދީޤުގެ ފަރާތުން ދޫކޮށް ކޯޓުން މި މުއައްސަސާ
ނިންމުމުގައި ހަމަޖެހުން ހުއްދަ ޢިނާޔަތްކޮށްދިނުމަށް ބަލަހައްޓާފައިވާ މުއައްސަސާގެ ވަޒީފާގައި
ސަރުކާރުން ހިންގާނެއެވެ. އަދި ހަރަކާތްތެރިވާ ހުރި މި މުއައްސަސާގެ ބަދަލުކުރުމަކީ ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި ކުރެވޭ
ހަރަކާތްތަކަށް ނުވަތަ ވަޒީފާއި ލިބިގެންވާ ކޮން ވަޒީފާއެއްކަމެއް ނުވަތަ އެކަމުގައި އެޅޭ ވަޒީފާ ބަދަލެއް
ކޮށްދިނުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި މުއައްސަސާގެ ވަޒީފާ ނިންމުމުގައި ސިފަވާ ކޯޓުން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[21] 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ލިޔެވިފައިވާކަމަށް
ނިންމައެވެ.

---

[18] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-L/91 "މުއައްސަސާ ބަދަލުކުރުމުގެ ނިޔާ ޤަޟިއްޔާ"
[19] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010
[20] (ށ) އިސްތިޢުނާފުކުރެވުނު ހުކުމަކީ ޤާނޫނު ނުވަތަ ދިވެހިން ބިނާކޮށްފައިވާ ޤާނޫނު ބަދަލުކޮށްފައިވާ ޢަދުލުއިންސާފުގެ ސަރުކާރުގެ ހުކުމް ނުވަތަ ޤާނޫނު ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި ނުވަތަ ޤާނޫނު ބަލަހައްޓާ ހަމަޖެހިފައިވާ ޢަދުލުއިންސާފުގެ ކަންކަން ހުކުމް.
[21] ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވެފައިވާކަން، އެކަމަކީ ކޮންޓްރެކްޓްތަކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[22] 20 ވަނަ މާއްދާއާއި، 21 ވަނަ މާއްދާއާއި އަދި 23 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފު އަމަލުތަކެއްކަމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނާ ބުނުން

16. ކޮންޓްރެކްޓްތަކާބެހޭ ޤާނޫނުގެ[23] 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިއެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރިހަމަ ކަންތައްތައް ކުރަންވާނީ، އެ ކޮންޓްރެކްޓްގައިވާ ޝަރުތުތަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެ މަތިންކަމާއި، މިއާ ޚިލާފު ގޮތަކަށް އަމަލުކުރުމަކީ، އެ ކޮންޓްރެކްޓްގެ އަނެއް ބައިވެރިޔާ، އޭނާގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރިހަމަ ކުރަން ހުރަސްއެޅުމަކަށްވާކަމާއި، ނުވަތަ އޭނާ ކޮންޓްރެކްޓުން އަރަން ގޮވާކަމަށް އަމަލުކުރަން އެއްބަސްވުމުގެ ޝަރުތުތަކާ ހިލާފުވާކަމަށެވެ. މި މާއްދާގެ[24] 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ވަނީ ކޮންޓްރެކްޓްގެ ދަށުން ލާޒިމުކުރާ ކަންތައްތައް، އޭގެ ބައިވެރިން އެއްބަސްވެގެން، ބަދަލުކުރުމުގެ ހައްޤުގައި ނިމުމަކަށް ގެނެވިދާނެކަމަށެވެ.

17. މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޙުސައިން ރަޝީދު، އެޑްވާންސްގެ ގޮތުގައި ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައިވާ -/925,200ރ (ނުވަލައްކަ ފަންސަވީސްހާސް ދުއިސައްތަ ރުފިޔާ) ރައްދުވާފަރާތުން ފޮނުވާފައިވާކަން ޙުސައިން ރަޝީދު ދަށުން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[25] އެއީ 26 މެއި 2019ގައި -/500,000ރ (ފަސްލައްކަ ރުފިޔާ) އާއި، 31 މެއި 2019ގައި US$8,000 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) އާއި، 19 ޖޫން 2019ގައި -/125,000ރ (އެއްލައްކަ ފަންސަވީސްހާސް ރުފިޔާ) އަދި 3 ޖުލައި 2019ގައި -/174,600ރ (އެއްލައްކަ ހަތްދިހަ ހަތަރުހާސް ހަސައްތަ ރުފިޔާ)އެވެ. މިއީ ޖުމްލަ -/799,600ރ (ހަތްލައްކަ ނުވަދިހަ ނުވަހާސް ހަސައްތަ ރުފިޔާ) އާއި US$8,000 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު)އެވެ. މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޙުސައިން

---

[22] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[23] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[24] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[25] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ގެ ޝަރީޢަތުގައި ދައުވާކުރި ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން 2 މާރޗް 2020ގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޔާނުގެ 5 ވަނަ ނަންބަރާއި، ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން 19 ޖުލައި 2020ގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުމުގެ ބަޔާނުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި

ރަސީދު، [illegible] [illegible] -/925,200ރ. (ނުވަލައްކަ ފަންސަވީސްހާސް ދުއިސައްތަ ރުފިޔާ) ދޫނި [illegible]، ޑިސައިން ރަސީދު [illegible] -/799,600ރ. (ހަތްލައްކަ ނުވަދިހަ ނުވަހާސް ހަސަތޭކަ ރުފިޔާ) އާއި US$8,000 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ކަމަށް ދެ ފަރާތުގެ ބަހުން އެނގެއެވެ. މިގޮތުން ދެފަރާތުގެ ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތުގައި [illegible]، ޑިސައިން ރަސީދުއާ ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާކަން އެނގެއެވެ. މިގޮތުން އެނގޭނީ ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވި އަދަދުން ޑިސައިން ރަސީދު، [illegible] ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާކަމާއި، އަދި ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވީގޮތުން އެ މުއްދަތުގައި [illegible]، ޑިސައިން ރަސީދުއަށް ފައިސާ ދައްކާފައިނުވާކަމެވެ. ދަށު ކޯޓުން މިކަން ފާހަގަކޮށް، ޑިސައިން ރަސީދުގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] އަނބުރާ [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތުވާ -/799,600ރ. (ހަތްލައްކަ ނުވަދިހަ ނުވަހާސް ހަސަތޭކަ ރުފިޔާ) އާއި US$8,000 (އަށްހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ޑިސައިން ރަސީދުއަށް ދިނުމަށް އަންގާފައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ[26] 20 ވަނަ މާއްދާއާ 21 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުން [illegible] ނިންމާފައިވެއެވެ.

18. މަދަނީ މުޢާމަލާތްތަކުގައި، ބަދަލު (damages) އަކީ ގެއްލުމެއް ލިބުނު ފަރާތަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގައި ދޭ ފައިސާގެ އަދަދެވެ. މި ފައިސާ ނަގައި ދޭނީ ގެއްލުން ލިބުނު ފަރާތަށް (ނުވަތަ އޭނާގެ ބަދަލުގައި ނުވަތަ އޭނާގެ މުދަލަކަށް) ގެއްލުން ދިން ފަރާތުގެ ކިބައިންނެވެ. ކޮންޓްރެކްޓުތަކާ ގުޅިގެން މިފަދަ ބަދަލު ލިބިދެވޭ ކޮންޓްރެކްޓު ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، ކޮންޓްރެކްޓު ޚިލާފުވި ފަރާތުގެ ކިބައިންނެވެ. މިކަން ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގައި[27] ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަދަލުދޭންޖެހޭ ގެއްލުމަކީ؛

(1) ކޮންޓްރެކްޓު ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ސީދާ ލިބޭ ގެއްލުން

---

[26] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

[27] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

(2) އެފަދަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިންނަށް އެނގިފައިވާ ގެއްލުން.[28]

މިއެވެ. [illegible] މިކަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[29]

19. ހުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން ޖޫރިމަނާގެ ފައިސާ [illegible] [illegible]، [illegible] މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން [illegible] ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލު [illegible] [illegible] [illegible]. ޖޫރިމަނާގެ ފައިސާ [illegible] ގުޅޭ ގޮތުން [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމަވުން އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/28 **[illegible] [illegible]** ވ. **[illegible] [illegible]** މައްސަލާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. މި މައްސަލާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

> "...[illegible] (penalty clause)[illegible] [illegible]."

---

[28] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު)ގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[29] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު)ގެ 24 ވަނަ މާއްދާ

20. އެއްބަސްވުމުގެ މާއްދާއަކީ ޕެނަލްޓީ ކްލޯޒެއްކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ވަޒަންކުރުމުގައި ކޯޓުތަކުން ބަލައިގަންނަ މިންގަނޑުތަކެއް ހުރިކަމާއި، އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވާ ފަރާތުގައި، ލިކުއިޑޭޓެޑް ޑެމޭޖަސްގެ ގޮތުގައި ފައިސާގެ މިންވަރެއް ކިޔަދިނުމަށް އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިން އެއްބަސްވުމަށްފަހު ނަމަވެސް، އެ މިންވަރަށް ކޯޓުން ފައިސާ ނަގައިދޭނީ، އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށް މިންވަރަކީ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭނެ ގެއްލުން ފާއްދުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާނެ މިންވަރުގެ އެކަށޭނަ އެސްޓިމޭޓެއް ބަޔާންކުރާ މާއްދާއެއް ކަމުގައިވާނަމަ (ނުވަތަ އެ މާއްދާއަކީ ލިކުއިޑޭޓެޑް ޑެމޭޖަސް ލިބޭނެ މާއްދާއެއް ކަމުގައި ވާނަމަ) ކަމާއި، އެގޮތަށް ބަލަން ނަގައިދޭނީ genuine pre-estimate of loss (ލިބޭނެ ގެއްލުން ކުރިން އަންދާޒާ ކުރި އަދަދެއްކަމުގައިވާނަމަ) ކަމާއި legitimate interest އެއް (ނުވަތަ ލިބޭނެ ގެއްލުމަށް ވުރެ ބޮޑު އަދަދެއް އެއީ ވިޔަފާރީގެ މަޞްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންވާ (އަދަދެއްކަމަށް) ސާބިތުކުރެވިއްޖެނަމައެވެ.[30]

21. އެއްބަސްވުން ނުވަތަ އެއްބަސްވުމުގެ ވަކި މާއްދާއެއް ނުވަތަ މާއްދާތަކެއް ތަންފީޒުކުރުން ހުރަސްއެޅޭ ފަދަ ސަބަބެއް ނުވަތަ ސަބަބުތަކެއް ހުރިނަމަ، އެއްބަސްވުމުގައި އަދި ވަކި ގޮތަކަށް ލިޔެފައި ނެތްނަމަވެސް އެ އެއްބަސްވުމެއް ނުވަތަ އެއްބަސްވުމުގެ ވަކި މާއްދާއެއް ނުވަތަ މާއްދާތަކެއް ތަންފީޒުކުރުން ނުޖެހޭނެކަމަށް ނިންމުމުގެ އިޚްތިޔާރަކީ ކޯޓަށް ލިބިގެންވާ އިޚްތިޔާރެއްކަމުގައި މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/294 **(އަޙްމަދު ފިރާޝް ވ. ޙަސަން މިފްޠާޙް)** ގެ މައްސަލާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މި މައްސަލައިގައި ދެ ފަރާތް ދެމެދު ހަދާފައިވާ ގޮތުގައި ލިބޭނެކަމަށް ވަޢުދުވި ދެ ފަރާތް ދެމެދު ސޮއިކުރެވުނު އެއްބަސްވުމުގައިވާ ފައިސާއަކީ އަދަދު ބޮޑުކަމާއި، ޖޫރިމަނާ ފައިސާއެއް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ހޯދަން ބަލާއިރު ފައިސާއިން ދިނުމަށް ދަރަންޏަށް ފާއިދާ ވިޔަފާރިއަކަށް ނުވާކަން ފައިސާއެއް ދެނިކަމަކީ، އަދި ފައިދާއެއް ވިޔަފާރީގެ ކަރުދާހާއި ވިޔަފާރިއާ ގުޅޭގޮތުން ކުރަމުންދާ އަނެއްކަން ނެތުމުން، އެ ފައިސާ ދީގެން ދަރަނީގެ

---

[30] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/28 ޙަސަން ޢަލީ ވ. އަޙްމަދު ޝަރީފް ގެ މައްސަލައިގައި އަދި މި ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/70 ކޮމަރޝަލް ބޭންކް އޮފް މޯލްޑިވްސް ވ. ފިރުޒާނާ ޢަލީ ގެ މައްސަލައިގައިވެސް އެ ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[illegible] [illegible] [illegible] ފައިސާއެއް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].[31] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 6 ގެ 91 ވަނަ [illegible] ޝަރީޢަތް ހިނގިގޮތުގެ ރިޕޯޓުން[32] އެނގެއެވެ.

22. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ޝަކުވާއަކީ އެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނޫނެވެ. ނަމަވެސް، އެ ފަރާތުގެ ޝަކުވާއަކީ އެއްބަސްވުމާ [illegible] ފައިސާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންކަމުން، މި ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ނުފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔު

23. ފަނޑިޔާރު ހުމައިރާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު

24. ފަނޑިޔާރު ހުމައިރާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔަށް އަހުރެން ތާއީދު ކުރަމެވެ.

---

[31] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ހިނގިގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 4 ވަނަ ނުކުތާގެ (ހ)

[32] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ހިނގިގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 4 ވަނަ ނުކުތާގެ (ހ) އަދި (ށ)

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބައްޓަންކޮށްފައިވުން[33]

25. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ހުކުމްކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ޚަޞްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އާންމު އުސޫލެއްގެ ގޮތުން[34] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅޭނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[35] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ސަރީޙަށް ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑު ހަވާލުކޮށްފައިވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ސަރީޙަށް ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑު ހަވާލުކުރާ ތާރީޚުން ވެގެންނެވެ.[36] އެހެނަސް، ސަރީޙަށް ނިމުނުގޮތުގެ ރިކޯޑު [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހަޅައިދާނެއެވެ.[37]

---

[33] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު (ގަވާއިދު ނަންބަރު (32/2021)ގެ 268 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[34] [illegible] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު (ގަވާއިދު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[35] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު (ގަވާއިދު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[36] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު (ގަވާއިދު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

[37] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު (ގަވާއިދު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4563/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި ލ.ގަން، މަތިމަރަދޫ، ނިލަގަސްދޮށުގެ ޙުސައިން ރަޝީދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނު މުޙައްމަދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމް